

НОВІ ПОКОЛІННЯ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

*Хропот С.Г. (Одеська державна академія будівництва та архітектури,
м.Одеса, Україна)*

Чинне законодавче поле ставить вимоги до необхідності, змісту і порядку розроблення нових поколінь стандартів вищої освіти як сукупності вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів. В тому числі, стандарти вищої освіти встановлюватимуть основні вимоги до формування освітньо-професійної (освітньо-наукової) програм.

Закон України «Про вищу освіту» встановлює вимоги до освітньо-професійних (освітньо-наукових) програм, проте в доволі узагальненому форматі. Зокрема зазначено, що «освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма - система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти».

Заслуговує на увагу та частина наведеної цитати, що програмою має бути встановлений перелік навчальних дисциплін та логічну послідовність їх вивчення, але не вказано, чи це буде виключний і повний перелік, примірний чи частковий. Очевидно нові покоління стандартів вищої освіти мають дати вичерпну відповідь на порушене питання.

Не зазіхаючи на повноваження владних органів у сфері освіти і науки, пропоную, як один із варіантів, своє бачення до формування стандартів вищої освіти в частині розроблення освітньо-професійної (освітньо-наукової) програм.

Не викликає сумніву, що програма має визначати «очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти», іншими словами встановлювати шкалу «знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і

громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність, що є результатом навчання на певному рівні вищої освіти». Залишається відкритим питання які саме знання, вміння і практичні навички необхідні здобувачу відповідного рівня вищої освіти, зважаючи на суттєві суспільно-політичні перетворення в державі, зміну, іноді радикальну, пріоритетів, запровадження новітніх технологій тощо.

Отже, під час формування освітньо-професійних (освітньо-наукових) програм, необхідно враховувати як інтеграційні процеси в Європейський простір, так і ту обставину, що підготовка фахівців в системі вищої освіти здійснюється, в першу чергу, для потреб держави (в сучасному стані її розвитку з перспективою на найближче майбутнє).

Відповідно стандарт вищої освіти як нормативний документ з однієї сторони довготривалого використання і застосування, з іншої – має передбачати також можливість, за потреби, своєчасного внесення змін і доповнень. Для цього освітні програми доцільно умовно розділити на декілька ієрархічно підпорядкованих та взаємодоповнюючих рівнів, приміром, на три, кожний з яких формуватиме «свою» частину компетентностей.

Якщо сприймати стандарт вищої освіти як її стратегічний план (по суті він таким і є), а освітню програму як шлях до його реалізації, то в узагальненому форматі це можна представити наступним чином.

Перший рівень освітньої програми, що визначає стратегію розвитку освіти і науки на довготривалу перспективу, приміром, на десять років, відповідальний за формування у здобувача вищої освіти загальних фундаментальних знань світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей.

Другий – перелік стратегічних і оперативних цілей з середньостроковою реалізацією, приміром, п'ять років, відповідальний за формування у здобувача вищої освіти професійних знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, саморозвитку. Очевидно цей рівень освітньої програми необхідно переглядати і за потреби доповнювати не рідше одного разу на п'ять років.

Третій рівень – система окремих завдань для досягнення оперативних цілей. Це найбільш мобільний рівень, де можна і потрібно оперативно враховувати всі зміни в технічному і технологічному забезпеченні конкретної

галузі знань. Відповідно, перегляд та внесення змін і доповнень до освітніх програм в цій частині необхідно не рідше ніж через два-три роки. Можливо згодом виникне потреба перевести цей рівень в систему квазіспеціалізацій, необхідних для забезпечення потреб реального сектора економіки, за вибором студента.

З однієї сторони викладені пропозиції сприяють вирішенню стратегічного завдання – інтегрування освіти і науки України в Європейський простір вищої освіти, з іншої, не менш важливе завдання – забезпечення галузей економіки держави фахівцями, необхідними вже сьогодні, з можливістю дуже швидкого переорієнтування їх до потреб завтрашнього дня.